

A MI PROBLÉMÁINK

IRTA: TISZT. KOVÁCS FERENC

Itt nem a bevándorlásról, de a bevándorlóról lesz szó. Ami azt illeti, itt-ott értékes kísérleteket tesznek egyének és szervezetek a kérdés megoldására, mindenekeztül azonban tisztázni kell, hogy nemzetgazdasági szempontból vajon teher- vagy haszon-tétel-e a bevándorló? tisztán anyagi szempontból mit jelent — a 2 1/2 millió franciát nem számítva — Kanada életében a másfélmillió európai bevándorló?

Ha az európai gazdasági élet medre nem volna annyira természetes és erőszakosan felépített akadályal eltorlaszolva s az egyén odaát kellőképpen érvényesülhetne, minden kivándorló vágyozása körülbelül \$1000 évi veszteséget jelentene. Ugy azon kivándorló Kanadában átlag \$2000 értéket termel. Tehát a másfélmillió bevándorló mérsékelt számítás szerint évi átlagos 3 milliárd dollárt termel különböző értékekben! Ugyannyit veszít Svédország, Holland s azon országok, amelyek flakak idekötődik. Eltekintve attól, hogy az európai bevándorló gyakran olyan munkát végez, amit a született kanadai elkerül, tehát igazi házigazdát szerepét tölti be és valóban nagy nemzetgazdasági haszontétel a "nem-angolszász" bevándorló.

Nemcsak kap, de ad, termel is, sőt többet termel, mint amennyit munkájáért kap. Kanadára nagy uttörő munkálatok várnak. Mérheterlen erdőségeket kell kitermelnie, a föld alól pedig kincseket kell feltárnia. Talán nem tartjuk eléggé szem előtt azt a tény, hogy százszorta nagyobb az a természeti kincsekkel (főleg némes ércezzel) tele terület itt Kanadában, mint amelynek parányi része a nagy tavakon délre nyulik s amely az Egyesült Államokat olyan gazdaggá tette.

A bevándorló azonban nemcsak nemzetgazdasági alany, hanem testből, lélekből formált ember is. Britteknek, akik mint világjáró faj, meg vannak szokva ahhoz, hogy gyakran mondjanak bucsut szeretettüknek, talán nem jelent oly sokat a "gyökerek felszakítása". De az európai kivándorlónak ez, hogy enyhén fejezzem ki magam, igen fájdalmas tapasztalat. Az új kezdés öröme, új benyomások, új alkalmak némileg enyhítik a honvágy okozta fájdalmat, de a koporsóig nem sikerül elfojtani a szív csöndes lázongását és vágyakozását a régi élet, a rokonok, barátok, az emlékektől megszentelt tájak és zamatos társasélet után. Óhazai élete talán nem volt olyan előkelő bizonyos tekintetben, de mivel minden, ami a miénk kedvesebb nekünk: a bevándorló akaratlanul is egyre összehasonlítja a régi s az új életet.

Sokszor ebben rejlik a nagy hiba. Az új kanadás csak felületesen vesz tudomást az új haza életének eszményi oldaláról, tehát innen a róla alkotott torz vélemény a bevándorlók közt. A bevándorló helyzetének fájdalmasságát fokozza az is, hogy az első és legkritikusabb években képtelen olyan színvonalon élni, mint ahogy szeretné. Akár falun, akár városban él az Óhazában, otthona egy emberöltő munkájának eredménye volt míg most meg kell elégednie a legkopottabb, legegyszerűbb környezettel. S aztán el kell tűrnie, hogy bizonyos fensőbbes magatartást tanusit vele szemben a bennszülött kanadaiak azon része, amelyik nyelvi akadályok vagy tájékozatlanság miatt nem képes megérteni, tehát megbecsülni sem az újkanadást. S így épül a válaszfal mindkét részről.

De az első viharos évek hamar eltelnek, észrevehetően változást hozva, új összeköttetéseket teremtve, véleményeket tisztítva s az átültetett fa lassanként gyökeret ereszt az új talajban. A honvágy nem olyan szivszaggató többé, bár a régi élet még mindig hatalmas tényező életünkben és végérvényesen ide köti a bevándorlót: a gyermek. Ez azonban legtöbbször a legkomolyabb problémája a régi és újkanadának egyaránt. A magányos bevándorló életkérdései aránylag elég egyszerűek. A család azonban kegyetlenül összeviszza kuszálja a megértő boldogságot. A szülők túl lassan, a gyermekek túl gyorsan nőnek bele az új életbe! S így szinte áthidalhatatlan szakadék támad közöttük. Ha szabad a példával élnem, olyan ez a helyzet, mint a koldó a kis kacsákkal — csak annyi köze van hozzájuk, hogy kiköltötte őket. De súlyos veszedelem rejlik mindebben, ha megfontoljuk, hogy olyan országban, ahol a gyermekek vallásérköcsi nevelése a szülőkre van bízva, ez a nevelés könnyen elhanyagolható. Tulajdonképpen alig is van idő a gyermek nevelésére s ha volna is idejük velük foglalkozni, a szülők által képviselt mult iránti érzett lenézés téjével táplált gyermekek nehezen engednek a bevándorló szülők befolyásának, pláne ha az szigorú erkölcsöket igyekszik érvényesíteni.

Érthető, ha nem is menthető ez a magatartás. Többnyire olyanok vándorolnak ki szülőhazájukból, akik sorsuk mostohaságában valamiképpen visszamaradtak. Kevés vezetésre alkalmas egyén lévén köztük, nincsenek abban az előnyös helyzetben, mint az angol-szász bevándorlók, akik tanultabb emberekkel együtt jöttek s amúgy is készen várta őket az anyanyelvükön beszélő újvilág, mely sok tekintetben az Óhazának mása.

De bár kifejezésére alkalma nincs, az európai bevándorló lelkében van eszményiség. Itt lépünk olyan talajra, melyen bennszülött és bevándorló bőséges alkalmat találhat az együttműködésre. És mivel minden szépnek forrása ugyanaz az isteni lélek, a magukat különböző formákban kifejező embereknek nem nehéz lelki kapcsolatokat találni. Vallásos összefüvetek, óhazai kézimunkák kiállításai, népzene-ünnepélyek a közös megértést mind nagyban elősegítik. Vallásunk olyan magatartást követel tőlünk, mellyel minden felebarátunkat — még ha elmara dottnak tartjuk is — kristályvízű tónak tekintünk, melyben Isten képe tükröződik vissza.

Még kell látni továbbá a bennszülötteknek az új bevándorlóban a leendő kanadait! Ha mint ilyen ismerik el, akkor felesleges irigyelniök gazdasági vagy szellemi haladását. Hányszor megesik, hogy ha egy kivándorló valami gonoszságot elkövet "idegennek" nevezik a lapok még akkor is, ha talán évtizedeket töltött itt. S ha valami dicsegetés dolgot tesz, ugyanazok a lapok elhallgatják származását, sőt kanadainak nevezik, még ha alig pár hónapja érkezett is. Ez aztán további táplálékot ad a bennszülöttek fölényes magatartására, csak a továbbra alázta a bevándorlót.

Ha a bevándorló, illetőleg újkanadás testvérként szerepel a nemzet életében, akkor a vélemény- vagy szokás-különbségek eltörpülnek s kiemelkednek a lényeges közös vonások.

Két dollárért veszi meg Európa az egy dolláros kanadai búzát

ROSSZAK A TERMÉSKILÁTÁSOK — TEHÁT VAN REMÉNY A VISSZAMARADT KANADAI BÚZÁ ÉRTÉKESIKÉSÉRE — A ROSSZ BÉKESZERZŐDÉSEK MEG A KANADAI FARMEREK BOLDOGULÁSÁT IS KERESZTEK — MIT MOND McPHAIL POOLIGAZGATÓ?

A jelenlegi gabonapiaci helyzetre kitérve — folytatta mult számunkban megkezdett felvilágosítását McPhail pooligazgató — sohasem szabad szem elől tévesztünk, hogy a kanadai terméstől teljesen eltekintve, az egész világon óriási hozamot produkáltak a gazdaságok 1928 folyamán és ugyanakkor érte el a tetőpontját a fogyasztó országok lakosságának teljes leszegényedése, nagyrészt a békeszerződések okozta gazdasági pangás és a vesztés országoknak jóvátétel címén való kegyetlen megsarcolása miatt. Ha még mindehhez hozzávesszük, hogy Argentina különösen nagy hozamú termése mellett olyan minőségű gabonát küldött a piacra, amint még nem termeltek Délamerikában, akkor elképzelhetjük magunk is a kanadai buza visszamaradásának fókáit.

Emellett Argentina csupán kilenc millió bushel gabonát tud tárházakban elhelyezni, a többi pedig kénytelen tengeren utat indítani Európa felé, tekintet nélkül arra, hogy van-e kereslet a búzatözséden avagy nincsen. Ennek következtében igen sok esetben olyan alacsony áron vesztegetik az argentinai búzát, hogy a kanadai gazda annyit el sem tudná állítani, miután a termelési költségek is többre rúgnak. Amikor a szokásos hárommillió bushel hafi szállítmány helyett hatmillió bushel argentinai buza került a fogyasztók elé kerek hét hónappal később, akkor nem csoda, ha nem volt a kanadai buza elég kelendő.

És ha szemügyre vesszük a világ ezévi 469 millió bushel buzafeleslegét, melyből csupán

104 millió bushel esik Kanadára, míg az Egyesült Államok 245, Argentina pedig 120 millió bushellel szerepel — be kell látnunk, hogy a poolnak a kanadai buza visszamaradásáért való okolása teljesen alap nélkül. A pool előtt két lehetőség állott: a gyenge kereslet következtében vagy el kellett volna adni a búzát a határidőpíracon vagy pedig várni a jobb alkalomra. A határidőpíracon való eladás azonban legtöbb esetben igen hátrányos a termelőkre, amennyiben a spekuláció legtöbbör megint gyenge kereslet esetén és annyira befolyásolja a tőzsdei jegyzéseket, hogy még a fogyasztóknak közvetlenül eadott buza árfolyamát is igen károsan alakíthatja. Ezért tartja magát távol a pool amennyire lehet a határidőpíracon való értékesítéstől és hacsak egyetlen mód van rá, közvetlenül a malomoknak, illetőleg a fogyasztó szövetkezeteknek ad el.

Mondanunk sem kell, hogy a nagy versengés következtében természetesen a vásárló országok helyzete sokkal kedvezőbb alakul a termelő országok rovására, nemkülönben megnehezíti a pool és általában a termelő országok helyzetét az európai államok legújabb vámtarifája is, amely ismét felemelte az oda szállított külföldi gabona vántételeit, hogy ezáltal a belső ill. gazdák helyzetén javítsion. Németország 77 centes, Oroszország 73 centes és Franciaország 53 centes vámjához hozzámítjuk a malomipari termékek után fizetendő magas adókat, könnyen beláthatjuk, azt hogy nagyon nehéz manapság jól értékesíteni a kanadai bu-

zát. Ha a legfinomabb No. 1 Northern minőségű nyugatkanadai búzáért például \$1.10-ot fizet a pool Fort William—Port Arthuban, akkor annak az ára bushelenként nem kevesebb, mint \$2.15-be kerül például Németországban és a magas vámok valamint a szállítási költségek miatt hasonlóképpen a kanadai árfolyamnál aránytalanul magasabban kerül piacra a többi fogyasztó államokban is.

Uj konkurrensé támadt a kanadai gabonatermelő gazdáknak Oroszországnak a búzapiacra való legújabb feltűnésével s ha bár pontos adataink vannak arról, hogy Oroszország nem képes elegendő gabonát termelni a saját fogyasztására sem — jegyezte meg Mr. McPhail — a szovjetnek minden áron pénzre van szüksége és így a legjobb minőségű búzáját ha török, ha szakad, piacra dobja. És bár mindeddig nem több, mint hárommillió bushel orosz buza jelent meg a londoni tőzsdén, már maga az a tény, hogy egy hatalmas termőterülettel rendelkező és oktanal vérengzéséből remélhetőleg kibontakozó ország is belép az európai termelők sorába: ez már elegendő arra, hogy állandóan izgatott várakozással bémítsa meg a szabad kereskedelem folyását.

Még nagy szerencse a szeren cséklenségben, hogy a valójában nagyobb a kereslet hamar kialakulásának lehetősége, mint azt talán egyesek hinnék. Európa ugyanis részint szegény sége, részint pedig saját termésének elsősorban való elfogyasztása miatt mindeddig nem vásárolt nagyobb mennyiségű gabonát — viszont az is tény, hogy egy a molnárok buzarkatárai, mint a kikötők tárházai nagy részben kiürültek, minek következtében még igen sok vissanradt buza kerülhet eladásra, különösen, ha rosszul alakulnak az idei termésviszonyok az exportállamokban. Brommhall például, aki a világ elismerten legelső közgazdasági stajisztikusa, az 1929 augusztustól 1930 au-

gusztusig terjedő évre mintegy 700 millió bushelben állapítja meg a világ várható export-búza szükségletét. Ha tehát megfontoljuk, hogy mindeddig csupán 420 millió bushel talált vevőre, könnyen következtethetünk a buzakereslet fellendülésére.

Ami pedig magát a poolt illeti — fejezte be Mr. McPhail — az elmúlt nehéz napok mutatták meg csak igazán, hogy valóban életképes-e a termelőnek ez az értékesítő szövetkezet. A farmerek még a legsötétebb napokban is érezték, hogy ki kell tartaniuk a pool mellett — hogyne lelkesednének most a szövetkezeti értékesítésért, amikor már dereng az égbolt és minden jel arra vall, hogy a kanadai gabonapiacra talál. Vajon otthagytatja-e a gazda az eke szarvát, amikor már-már az utolsó barázda végére ért? A nyugatkanadai farmerek is tudják, hogy a kitarítás a jövő érvényesülés titka és hogy a pool nem tözsdei spekulátorok, hanem a termelők saját szervezete.

Természetes, hogy amint a kiskereskedők, az utazók és közvetítők mind nehezebb helyzetbe kerülnek a postal rendelésre olcsóbban szállított nagyruházak (Mail Order Houses), valamint a szövetkezetekbe tömörült viszontelárusítók (Chain Stores) terjeszkedésével, úgy nehezebb helyzetbe kerül a tőzsde magán gabonakereskedelem és a spekuláció is a pool mindinkább jobban érezhető befolyásával.

Míg tehát egyéni szempontból itélve a dolgot, úgy a kiskereskedők, valamint a gabonabizományosok sorsa lehet szomorú — általános szempontból azonban a "From Producer to Consumer" elve, tehát a termelőtől és gyártótól a fogyasztóhoz való közvetlen összeköttetés létesítése: a spekulánsokat kivéve mindenegyese embernek elsőrangú létevéke.

KIBÉKÜLT A KÉT KIS KAKAS

IRTA: MARKOS GYÖRGYNE MÁTYUS CLOTILDE

Persze, faluról kerültek Buia pestre. Vas megye messzi van, hosszú utat az vasuton, soká ráta a két kis jószágot, úgy eljellek mire felértek. És hovi? — egy szűk, városi konyhán. Azért kellett oly messzi utazást elszervezni, csak azért, hogy e-öllessen azon a sötétes peti konyhán és kirántott csirke viljék belőlük. Két olyan szép lis kakasból!

Másképpen történt. Nem hiába utaztak oly ign messzire szép Vas megyéből, itt is jószerecsse kacsintott rájuk váratlanul. Már annak lehet jevezní, ha két ilyen halálraszát majorság megmaradhat a z eményteljes fiatal életnek.

Nem ölték le! Habár a konyha szűk volt és sötét, olyan helyen is jobb százszor, mint kés alá kerülni; vagy nem?

És mi mentette meg őket a kés alól? Csak az, hogy olyan takarások voltak. Már a vasiton mindenki becézte. Kis lósárban indultak, patyolat-kendővel leszorítva, csak a fejük látzott volna ki, pirosarka lakas fejecske, jobbról is, balról is a kosár füle mellett. Hanem ök nem ültek soká vesztge, le mihamarabban a harmadosztályos utasok öiben ugrádoztak, vagy a padok alatt kapirgáltak. Hogy tetszettek mindenkinek?

Kukorékolni is kezdtek a vonaton, holott még egyik sem tödött tisztességesen. Ez a kukorékolás részről pöknendiség volt, nem annyira az emberek irányában, mint azon véka majorság iránt, mely rajtuk kívül utazott egyazon fülkében. Csupa megett, tekintélyes tyukféle és élemedett kakasok. Azokkal senki sem törődött. El is némultak a bosszúságtól a két csitri merész hetvenkedése miatt.

Hogy vasutól? Persze, rájuk amúgy sem hederített senki, min denki a két kis kakasnak udvarolt. Oly igen, igen takarások voltak!

A pesti konyhán is ezért menekedtek meg, ámbarot ök nem is sepegették, hogy valamitől meg menekedtek. A késről, panlrozásról sejtelmük sem volt. És éppen azért fölötte elégedetlenek voltak sorsukkal, az új otthonnal. Busongtak, még enni is vonakodtak. A piros kukorica szeme, az illatos árpa, vagdalt sa láta, a konyhahulladék mind csalogatta, de csak immel-ámmal piszkáltak benne a sorsukkal meghasonlott kis jószágok.

Csak mind azon járt az eszük, mi szép a reggel a falusi udvaron.

A nap a magas palánk lécel közt kandikál be, mikor a gazdaasszony a konyha előtt megáll a szakajtóval. A majorság aprja-nagyja körülte tolong, siet, kapkod a pompás szem után. Aztán következnek a délelőtti boldog portyázások; már a magukfajta kakaskák szabad-jára eresztve rendezhettek kirándulásokat és eltekeregtek kert alatt, árok parton, ucca felől, kis réten és el-elültek pihenő bokrok alján, szeker rudján, talvjate tetején.

Nagyon szerették egymást. Lépésnyire sem maradtak el egymástól és rendes ülökéjükön, a szenesláda szélén, még egymás szárnya alá is bujtak. Az egész konyha csak olyan széles volt, mint ez a szenesláda és a legvilágosabb helyen ez állt. A szélel is fogodzott a karmuk alá, hát ott tengették egyhangu napjalkat szoros közelségben s éjel is az lett a hálólhelyük. Mentül jobban együvé bujtak, annál takarosabbak voltak, kivált a két piros, kicsi fejű. Szürke-cirmos tollakra be jól illett a

kapirgáltak, bogarásztak, berzenkedtek, legénykedtek, gilliszta miatt összekaptak; szóval dícsősi élt volt.

Főleg a napfény hiányzott nekik itt a pesti konyhán és a társaság. Még a kacsákkal is megfértek volna, messz a galambokat se kergették volna, csak magányos ketteskén nem lettek volna.

A két kis állat kókadat fejfel emlékezett vissza a multa, a zsiros rétre, az öreg kakasok zengő énekére, melyet félálomban szoltak volt otthon hallgatni és olyankor már dagadozott a büszke öntudat ifjonti keblekben, hogy nem sokára elérkezik az ő számukra is a faluhosszanti szőlőgazdaság ideje. A nemzetiségi, nyilvános kukorékolás!

Igy volt ez mind otthon, vas megyei Ságón, mert ságiak voltak ök ketten. Budapesten csak árvaságukat érezték, idegen, s érthetetlen, rideg és sötét volt itt minden. Egymásra utaltan, szomorú szeretettel bujtak együvé; rendesen azok, kiket a sorsanyargat összetartásra fanyarodnak.

Nagyon szerették egymást. Lépésnyire sem maradtak el egymástól és rendes ülökéjükön, a szenesláda szélén, még egymás szárnya alá is bujtak. Az egész konyha csak olyan széles volt, mint ez a szenesláda és a legvilágosabb helyen ez állt. A szélel is fogodzott a karmuk alá, hát ott tengették egyhangu napjalkat szoros közelségben s éjel is az lett a hálólhelyük. Mentül jobban együvé bujtak, annál takarosabbak voltak, kivált a két piros, kicsi fejű. Szürke-cirmos tollakra be jól illett a

peckes, haragos piros taréj, vagy mint Zsófi mondja, a sági Zsófi, a kis cseléd, hogy: tarája!

Igaz, még sem voltak egészen árva a pesti konyhán. Zsófi is arról az udvarról került, ahonnan ök. Zsófi is ott cseperedett fel, ahol ök és biztosan járt azokon az árokparkokon, réteken s mindenfelé...

Hát mondom raffinált jól illett az a két cakkos, piros korona a kicsi círmos-fejcskékre és ama szakáll-lebernyeg, mely viritott akár a gránátvirág égő szirma.

A jó Isten tud csak ilyen szépen öltöztetni. Ez a szép két jószág hamar hirre vergődött a háromemeletes bérházban. Benéztek miatuk a házbéli cselédék és babráltak a tarájukkal és bekandikáltak a gyerekek: szabad kérem játszani a kákakakkal?

Zsófi méltán büszke volt rájuk és mindig is megjegyezte: az én anyám nevelte! Csak a vichezmesternét nem hatotta meg a sági nevelés. Seprével akart odavágni, ha egyszer-egyszer kifelé merészkedtek a folyosóra. Hát nem mertek a világos ság felé törekedni, beérték a sötétes konyhával, mert Zsófi mellett megéreztek a biztonságot.

Idővel jobb kedvű kerekedett és szellden sétálgattak körül. Megtanulták, hogy ilyenkor potyoghat valami zöldségtéle, vagy pláne pár szál gyuorrt laska!

Arra igen rákaptak, az volt az egyetlen igazi öröm Budapesten az olyan kitünő dolog volt; még Ságón se különbet. Még a lakavágás neszt is kitanulták s olyankor kétfelől, Zsófi mellett